

اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

بررسی مبانی و دیدگاه‌های صلح حضرت علی (ع) در نهج البلاغه

ماه بی بی بلوچزی

کارشناسی علوم تربیتی آموزش و پرورش مهرستان

چکیده

نهج البلاغه دریایی است پهناور و اقیانوسی است ژرف و جهانی است بی کران که می‌توان با تدبر در خطبه‌ها و نامه‌ها و کلمات قصار آن، مطالبی ناب و انسان ساز در زمینه اخلاق و سیاست و تربیت از آن استنباط و استخراج کرد. این کتاب مستطاب، هم درس جهان بینی می‌دهد و هم درس ایدئولوژی. مطالب عمیق آن از سطح ملت‌ها و امت‌ها فراتر و گسترده‌تر و در حقیقت جهانی و جاودانی است. هر انسانی از هر نژادی و پیرو هر کیش و آیینی می‌تواند از آن بهره‌مند شود. آری کتابی است انسانی و غیرقابل نسخ و کهنگی ناپذیر. یکی از مسایل مورد ابتلای بشر در تمام ادوار تاریخ، مسأله جنگ و صلح است. بعد از این هم بشر با این مسأله درگیر خواهد بود. امام علی (ع) در جای جای نهج البلاغه سخنانی نغز و آموزنده درباره جنگ یا صلح مطرح کرده و راهی بسیار روشن، هماهنگ با عقلانیت ناب و وجدان پسند و جهان بینی الهی مطرح کرده است. مسأله جنگ و صلح در حقیقت دو مسأله است: یکی مسأله جنگ و حکمت و فواید و مضار آن و دیگری مسأله صلح. همان گونه که از عنوان بحث پیداست، بحث ما درباره مسأله صلح است و می‌خواهیم با سیر و سیاحتی در فضای ملکوتی نهج البلاغه این مسأله را در ابعاد مختلف بررسی کنیم.

واژگان کلیدی: : امام علی، جنگ، صلح، نهج البلاغه

مقدمه

یکی از مسایل مورد ابتلای بشر در تمام ادوار تاریخ، مسأله جنگ و صلح است. بعد از این هم بشر با این مسأله درگیر خواهد بود. امام علی (ع) در جای جای نهج البلاغه سخنانی نغز و آموزنده درباره جنگ یا صلح مطرح کرده و راهی بسیار روشن، هماهنگ با عقلانیت ناب و وجدان پسند و جهان بینی الهی مطرح کرده است. مسأله جنگ و صلح در حقیقت دو مسأله است: یکی مسأله جنگ و حکمت و فواید و مضار آن و دیگری مسأله صلح.

۱. مفهوم صلح

پیداست که صلاح در برابر فساد است. در عرف همه ملت‌ها، انسان‌ها به صالح و فاسد تقسیم می‌شوند. همگان معتقدند که اشخاصی که گرفتار ارتکاب منکراتند، فاسد و تبهار؛ و اشخاصی که از منکرات پرهیز می‌کنند، صالح و شایسته‌اند. هرچند که ممکن است درباره این که چه کارهایی منکر است یا یکدیگر اختلافاتی داشته باشند. همچنین اصلاح در برابر افساد است. اصلاح و افساد یا فردی است یا اجتماعی. فرد فاسد می‌تواند خود را اصلاح کند یا این که زیر نظر یک راهنما و مرشد و با به کارگیری دستورهای او اصلاح شود. اصلاحات اجتماعی توسط رهبران دلسوز و فرهیخته و مبارز صورت می‌گیرد. هرگاه میان دو کس یا دو گروه اختلاف یا جنگ باشد، فرد یا افراد باید وساطت کنند و آن‌ها را اصلاح دهند.

مصالحه؛ عملی است که برای رفع اختلاف میان دو کس یا دو گروه انجام می‌گیرد. اهل لغت و فرهنگ نویسان زبان عربی می‌گویند: «صلح، به کسر، مصدر مصالحه و اسم مصدر آن، صلح و مذکر و مؤنث آن یکسان است. مانند صلح حدیبیه» «در فرهنگ‌های فارسی، صلح را به معنای سازش و آشتی آورده‌اند. (عمید، ۱۳۹۰)

۲. فلسفه صلح

آیا در زندگی بشر اصالت با جنگ است یا با صلح؟ اگر اصالت با جنگ است صلح، فرعی است و تنها در حال اضطرار باید به آن تن داد و اگر اصالت با صلح است جنگ؛ امری فرعی و اضطراری است و تنها باید در حال ضرورت به آن تن داد و آثار و عواقب تلخ آن را متحمل